

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΛΕΑΝΔΡΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

Μία ἀπὸ τὰς πλέον ἐνδιαφερούσας ὀμιλίας τοῦ τρεχ. Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ὑπῆρξε ἡ δοθεῖσα τὴν 12ην Μαρτίου 1954 — ΙΓ' εἰς τὴν σειρὰν — με ὀμιλητὴν τὸν Καθηγητὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου κ. Λεάνδρον Νικολαΐδην, εἰς τὴν συνήθη αἴθουσαν διαλέξεων τῆς Σχολῆς, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84. Τὸ ἐξόχως ἐνδιαφέρον θέμα, ἡ ἰδιότης τοῦ κ. Νικολαΐδου ὡς Ἀρχηγοῦ τῆς Μονίμου Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας εἰς τὸν Ὀργανισμὸν Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ ἡ φήμη τῶν ἀγῶνων τοὺς ὁποίους ἡ τελευταία διεξήγαγε διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν Ἑλληνικῶν διεκδικήσεων συνεκέντρῳσαν ἀσφυκτικὸν ἀκροατήριον ἐπιστημόνων καὶ παραγόντων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας, διψῶν νὰ λάβῃ ἐκ πρώτης χειρὸς πληροφορίας περὶ τῆς συνταρακτικῆς πάλης τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ δικαιώματος τῆς βιωσιμότητός της. Καὶ αἱ προσδοκίαι τῶν ἀκροατῶν ἐδικαιώθησαν. Διότι ὁ λαμπρὸς ὀμιλητὴς, παρ' ὄλην τὴν ἀκαδημαϊκὴν ἀντικειμενικότητα μετὰ τὴν ὁποίαν ἐξέθεσε τὴν σειρὰν ἐνεργειῶν τῆς Ἀντιπροσωπείας διὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν κακοβούλων ἀντιδράσεων αἵτινες προεβάλλοντο ἀνά πᾶν αὐτῆς βῆμα, ἔδωσε ὄλον τὸν παλμὸν τοῦ δράματος μιᾶς μικρᾶς ἡρωικῆς Χώρας ἀγωνιζομένης, μετὰ πλῆρες συναίσθημα τοῦ δικαίου της, διὰ τὴν οἰκονομικὴν της ἀπελευθέρωσιν. Κατωτέρω τὸ κείμενον τῆς ἐξαιρετικῆς ὀμιλίας.

Ἡ ἱστορία τοῦ ἐλληνικοῦ Γένους ἀναφέρει ἐπανειλημμένα περιπτώσεις καθ' ἃς Ἑλληνες ὑπόδουλοι, διατηροῦντες τὴν πίστιν ἀκλόνητον εἰς τὰ πεπρωμένα τῆς Φυλῆς, ὠραματίζοντο τὴν στιγμὴν τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἔκαμνον σχέδια διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ ἴσου. Πολλάκις, δυστυχῶς, ὑπεχρέωθημεν οἱ Ἑλληνες νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ πείραμα τοῦ ἀναγεννωμένου ἐκ τῆς τέφρας του φοίνικος καὶ νὰ ἐπιβάλωμεν, παρὰ τὰς διχονοίας μας, παρὰ τὰ σφάλματά μας, παρὰ τὰς παντοειδεῖς ἐλλείψεις μας, τὴν διατήρησιν τῆς θέσεώς μας ὡς ἔθνους καὶ ὡς κράτους. Τοιαύτη περίπτωσις ἀκραδάντου πίστεως ἐπὶ προσεχοῦς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ κατακτητοῦ καὶ καταρτισμοῦ σχεδίων διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Χώρας παρουσιάσθη καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς. Ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς πείνης καὶ ὁ ἀγὼν κατὰ τῶν κατακτητῶν δὲν ἠμπόδισαν πολλοὺς ἐξ ἡμῶν νὰ συν-

έρχονται και να μελετοῦν τὰ διάφορα προβλήματα, τὰ ὅποια θὰ ἀνέκυπτον ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει, και ἄλλως ἰδιαιτέρως μεταξύ τούτων τὰ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ τόπου.

Εὐρέθημεν οὕτω, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1945, ἂν ἔχι παρεσκευασμένοι πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν πολλῶν ζητημάτων τὰ ὅποια συνεπήγετο ἡ ἀνασυγκρότησις, τουλάχιστον κάτοχοι πολλῶν στοιχείων και κατὰ μέρος μελετῶν ἐξαιρετικῶς χρησιμῶν διὰ τὸν προγραμματισμόν, ὁ ὁποῖος πᾶν ἄλλο ἢ εὐχερῆς ἦτο, λόγω τῶν ἐπικρατουσῶν ἀνὰ τὴν χώραν συνθηκῶν. Δὲν ὑπῆρχε παραγωγὴ. Δὲν ὑπῆρχον ἀποθέματα. Ἀπεράντου ἐκτάσεως καταστροφαὶ εἰς τὰς συγκοινωνίας και τὰ ἐργοστάσια. Παντελῆς ἔλλειψις ἐξαγωγῶν. Οὐδεμία ἀποταμίευσις, οὐδὲ πίστις. Προϋπολογισμὸς πείνης. Ἀνεπαρκεῖς εἰσαγωγαί, κυρίως τροφίμων τῆς UNRRA. Τὸν ἠλιγγιώδη κατοχικὸν πληθωρισμόν διαδέχεται μία πρώτη ὑποτίμησις κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1945 (2000 δρ. ἀνὰ λίραν) και μία δευτέρα μὴνὰς τινας ἀργότερον (20 000 δρ. ἀνὰ λίραν).

Ἰπὸ τοιαύτας συνθήκας—και δὲν ἀναφέρω πολλὰς δυσχερεῖας ἑτέρας φύσεως—καταρτίζεται τὸ πρῶτον Πρόγραμμα Ἀνασυγκροτήσεως τῆς Χώρας ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἀνασυγκροτήσεως, τὸ ὁποῖον και ὑποβάλλεται κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1947 εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας ἐν Παρισίοις, πρόδρομον τοῦ ὁμογύμου «Ὄργανισμοῦ», ἰδρυθέντος τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1948. Θὰ ἀπετέλει παράλειψιν ἐὰν δὲν ἀνεφέρετο ἐνταῦθα ἡ σημαντικὴ συμβολή, ἡ παρασχεθεῖσα κατὰ τὸν καταρτισμόν τοῦ πρώτου τούτου προγράμματος ὑπὸ τῶν οἰκονομοτεχνικῶν μελετῶν τῆς UNRRA.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ 1947 περιελάμβανε πλήρη μελέτην ἀνασυγκροτήσεως τῶν συγκοινωνιῶν, τῆς ὕδατικῆς και ἐνεργειακῆς οἰκονομίας, τῆς γεωργίας - κτηνοτροφίας - δασῶν, τῶν μεταλλείων, τῆς βιομηχανίας, τῆς ἀλιείας, τοῦ τουρισμοῦ και τοῦ οἰκισμοῦ, με διάρκειαν ἐκτελέσεως 20 ἔτων και συνολικὴν δαπάνην 5,7 δισεκατομμυρίων δολλαρίων. Ἡ προβλεπομένη διὰ τὴν πρώτην πενταετίαν δαπάνη ἀνήρχετο εἰς 2 116 550 000 δολ., ἐξ ὧν 930 ἑκατομ. δολ. εἰς ξένον συνάλλαγμα και τὸ ὑπόλοιπον εἰς δραχμάς.

Αἱ προβλέψεις ἐξελίξεως τοῦ γενικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἀνεβίβαζον τὰς ἐξαγωγὰς διὰ τὴν τετραετίαν 1948)51 εἰς 932 ἑκ. δολ. και τὸ ἔλλειμμα, διὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα, εἰς 1536 ἑκ. δολ., συμπεριλαμβανομένων εἰς τοῦτο και τῶν δαπανῶν ἀνασυγκροτήσεως εἰς ξένον συνάλλαγμα. Εἰδικὴ μνεία ἐγένετο διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς Χώρας και ἀνεφέρετο ἡ ἀνάπτυξις τοῦ λιγνιτοφόρου στρώματος τῆς Πτολεμαίδος, ἡ ἀξιοποίησις τῶν ὕδατοπτώσεων, ἡ παραγωγὴ ἀζώτου ἐκ τῶν ἀερίων παραγωγῆς κκκ και ἡ ἀνάπτυξις τῶν μεταλλείων, ἐν οἷς τοῦ Λαυρίου.

Εὐκολοὺς θὰ ἦτο σήμερον, με τὴν κτηθεῖσαν ὑπερπενταετὴ πείραν, ἡ κριτικὴ τοῦ πρώτου τούτου προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως, πλήρους αἰσιοδοξίας, και ἴσως και ποιας τινοῦ ἀφελείας. Δὲν ἐγνώριζον οἱ συντάκται του οὔτε τὸ περιβάλλον οὔτε τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας θὰ ἐκρίνετο, και καλῇ τῇ πίστει ἐξέθεσαν τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑλλάδος ὡς ἦτο και ὡς τὴν ἀντελαμβάνοντο βάσει τῶν ὑπαρχόντων στοιχείων. Οἱ ὑποστηρίζαντες, ἕμως, προφορικῶς ἐν Παρισίοις τὸ πρόγραμμα τοῦτο διεπίστωσαν ταχέως, ὅτι ἡ κατάστασις ἦτο τελείως διάφορος ἀφ' ὅτου

τὴν εἶχον φαντασθῆ οἱ ἀσχοληθέντες μὲ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως παρ' ἡμῖν. Προγράμματα ἀνασυγκροτήσεως ὑπέβαλον ὅλοι αἱ μετέχουσαι τοῦ Ὁργανισμοῦ χώραι, ἐπὶ τῷ τέλει νὰ λάβουν ἀμερικανικὴν βοήθειαν. Τὸ ὕψος τῆς βοήθειας ταύτης ἦτο, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον, καθωρισμένον ὄχι κατὰ χώρας ἀλλὰ συνολικῶς. Καὶ ἔπρεπε νὰ διεξαχθῆ μάχη, μάχη πραγματικὴ, μεταξὺ τῶν συμμετεχουσῶν χωρῶν, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἐκάστη τὸ μέγιστον, καὶ φυσικὰ εἰς βάρος τῶν λοιπῶν. Διὰ τὴν μάχην αὐτὴν ἐπεστράτευσαν αἱ ἐνδιαφερόμεναι χώραι τοὺς καλύτερους τῶν ἐμπειρογνώμονας, οἱ ὅποιοι, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὰς κεντρικὰς τῶν ὑπηρεσίας, ἐπολέμησαν, κυριολεκτικῶς, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸ μέγιστον δυνατὸν διὰ τὴν πατρίδα των.

Δὲν ἐπιθυμῶ, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, νὰ ἀναφέρω ὀνόματα—καὶ θὰ ἤδυνάμην νὰ ἀναφέρω πολλὰ—ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι προσέφεραν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀνασυγκροτήσεως. Θὰ κάμω ὅμως μίαν καὶ μόνον ἐξαίρεσιν, διὰ νὰ ἀναφέρω τὰ ὀνόματα τῶν ἀειμνήστων Ἀλεξάνδρου Διομήδους καὶ Κωνσταντίνου Γουναράκη. Ἐπίστευσαν ἀμφότεροι εἰς τὴν ἀνασυγκροτήσιν καὶ τὴν ἐκβιομηχάνισιν, ἐμόχθησαν κατὰ δύναμιν, καὶ κυρίως ἔδωσαν τὴν πρώτην—καὶ ὀρθὴν—γραμμὴν, διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐλληνικῶν αἰτημάτων.

Κατ' Αὐγούστον τοῦ 1948, ἤρχισεν ἡ συστηματικὴ ἐργασία καταρτισμοῦ ἐνὸς τετραετοῦς προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως, πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὸν Ὁργανισμὸν Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας. Ὁ τότε Ἰπουργὸς Συντονισμοῦ καθώρτισεν ὡς ἀκολούθως τὸ πλαίσιον ἐντὸς τοῦ οὐοίου ἔπρεπε νὰ ἐργασθῶμεν :

- α) Ἐκτέλεισις μεγάλων ἔργων, πρὸς ταχεῖαν ἐκβιομηχάνισιν τῆς Χώρας.
- β) Ὡς βασικὴ προϋπόθεσις τῆς ἐκβιομηχανίσεως τίθεται ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὑδραυλικῶν δυνάμεων, πρὸς ἐξασφάλισιν εὐθηνῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας καθὼς καὶ ἡ ἀξιοποίησις τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διαθέσιμων στερεῶν καυσίμων (λιγνιτῶν), πρὸς ἐνεργειακὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας. Ἡ ἐκμετάλλευσις αὕτη τῶν ὑδραυλικῶν δυνάμεων θὰ διευκολύνη, ἐπίσης, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν εἰς εὐρείαν κλίμακα ἐκτέλεισιν ὑδραυλικῶν καὶ ἐγγειοβελτικῶν ἔργων, τὴν πρόοδον τῆς γεωργίας, τὴν ἀναζωογόνησιν τῆς ὑπαίθρου καὶ τὴν ἀνακοπὴν τοῦ ρεύματος τῆς ἀστυφιλίας.
- γ) Ἀνάπτυξις τῶν πηγῶν ὀρυκτοῦ πλοῦτος τῆς Χώρας καὶ ἴδρυσις βιομηχανιῶν βασισομένων ἐπὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τούτου.

δ) Ἀποκατάστασις καὶ συγχρονισμὸς τοῦ παγίου τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς Χώρας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων τεχνικῶν δεδομένων καὶ κατὰ τρόπον ἐξυπηρετοῦντα τὰς προεκτεθείσας ἐπιδιώξεις.

ε) Ἐκτέλεισις ἔργων κοινωνικῆς προνοίας καὶ δημοσίας ὑγείας, τὰ ὁποῖα, ἐκτὸς τῆς ἐπιδράσεώς των ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, ἐμφανίζονται ὡς ἰδιαιτέρως ἀναγκαῖα, ὑπὸ τὰς ἐλληνικὰς συνθήκας, διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς βελτιώσεως τῶν ὄρων διαβιώσεως τοῦ λαοῦ.

Τὸ καταρτισθὲν ἐντὸς διμήνου πρόγραμμα διέφερε τοῦ πρώτου κυρίως εἰς δύο σημεῖα : τὴν πληρεστέραν οἰκονομικὴν δικαίωσιν καὶ τὴν θετικωτέραν παρουσίαν. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρω ὅτι, ἐναντι ἐπενδύσεως ὕψους 2,11 δισεκατομμυρίων δολλαρίων τοῦ προγράμματος 1947 τὸ νέον πρόγραμμα προέβλεπεν ἐπενδύσεις 1,18 δισεκατομμυρίων, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι εἰς τοῦτο εἶχον περιληφθῆ καὶ νέοι τομεῖς, ὡς ἡ Δημοσιὰ Ὑγεία διὰ 62,4 ἑκατομ. δολλάρια καὶ ἡ Ἐκπαίδευσις καὶ Ἐρευνα διὰ 31 ἑκατομ. δολλάρια.

Δεδομένου ότι τὸ πρόγραμμα τοῦ 1948 ὑπῆρξεν ἡ βάση ἐφ' ἧς ἐστηρίχθησαν τὰ ἑλληνικὰ οικονομικὰ αἰτήματα μέχρι σήμερον καὶ ὅτι τὰ μεταγενεστέρως ὑποβληθέντα ἐν Παρισίοις καὶ Οὔασιγκτῶν προγράμματα ἀφίσταντο τοῦτου καθ' ὃ μέτρον ἐπέβαλλον αἱ πραγματοποιήσεις καὶ ἡ προϋποσέταται οικονομικὴ ἐξέλιξις τῆς Χώρας, δὲν εἶναι ἀσκοπον νὰ προβῶμεν εἰς θραχυτάτην ἀνασκόπησιν τοῦ περιεχομένου του.

Εἰς τὰ τρία πρῶτα κεφάλαια ἐτίθεντο τὰ προβλήματα, ἐξητάζοντο αἱ δυνατότητες τῆς ἑλληνικῆς οικονομίας καὶ ὠρίζοντο οἱ βασικοὶ προσανατολισμοί.

Ἡ Ἑλλάς, χώρα ὀρεινὴ καὶ βραχέως, ἔχει τὸ χαμηλότερον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐξαιρετικῶς χαμηλὸν ἐπίπεδον διαβιώσεως. Ὁ ρυθμὸς τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ταχύς, ὑπάρχει ἀνεργία καί, κυρίως, ὑπαρσχύσεις. Ὁ γεωργικὸς κληρὸς εἶναι ὁ μικρότερος ἐν Εὐρώπῃ, ἡ γεωργικὴ ἐπίδοσις ἀνεπαρκῆς πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος. Ὑπάρχει πρόβλημα στέγης. Δι' ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς φορολογητέας ὕλης ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ εἶναι περιορισμένη. Δι' ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ κατόχων μεγάλων εἰσοδημάτων καθίσταται ἀναγκαστικὴ ἡ προσφυγὴ εἰς τοὺς ἐμμέσους φόρους καὶ τοῦτο συνεπάγεται συμπίεσιν τῶν ἤδη χαμηλῶν ἐργατικῶν ἡμερομισθίων. Τὰ δημόσια οικονομικὰ εὐρίσκονται εἰς θέσιν δεινῆν, ὁ προϋπολογισμὸς ἐπιβαρύνεται μὲ ἐκτάκτους στρατιωτικὰς δαπάνας καὶ τὴν περιθάλψιν ἀνταρτοπλήκτων. Οἱ δημοσιουπάλληλοι μισθοὶ εἶναι γλίσχοι, ἡ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις ἀφόρητος. Τὸ νομισματικὸν πρόβλημα εἶναι ὀξύ, ἡ διόγκωσις τῆς κυκλοφορίας μεγίστη, ἡ ἐξανέμεισις τῶν ρευστῶν κεφαλαίων τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν καταθέσεων ἐπέφερε κατάρουσιν τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος τῆς Χώρας. Ἀνεπαρκῆς ἀνεφοδιασμὸς δι' ἀγαθῶν, ὑψηλὸν κόστος παραγωγῆς, δυσχέρεια ἐξαγωγῶν, ἐξαιρετικὴ εὐπάθεια καὶ ἀνισοσκέλεια τοῦ ἰσοζυγίου λογαριασμῶν, πάντα ταῦτα καθιστοῦν τὴν περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος «εἰδικήν».

Τονίζω τὴν λέξιν. Καί, προτρέπων, προσθέτω ὅτι ἠγωνίσθημεν ἐπὶ μῆνας πολλούς, εἰς τὸν Ὄργανισμὸν καὶ τὴν Ἀποστολήν, διὰ νὰ ἐπιβάλωμεν τὴν ἀποψιν αὐτήν, τῆς εἰδικῆς «περιπτώσεως» τῆς Ἑλλάδος. Ὅταν τὸ ἐπετύχομεν, καὶ ἐγράφη ἀπαξ ἐπίσημως, εἶχε δημιουργηθῆ τὸ δεδικασμένον, καὶ τοῦτο ἐξεμεταλλεύθημεν μέχρι τοῦ μεγίστου δυνατοῦ ὄριου καὶ ἐκμεταλλευσόμεθα ἀκόμη μέχρι τῆς παρούσης στιγμῆς.

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ πρόγραμμα. Μετὰ τὴν ἐκθεσιν τῆς καταστάσεως, ὡς εἶχε τότε, ἀνεπτύσσοντο τὰ προτεινόμενα μέτρα διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν κατωτέρω βασικῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν :

α) Ἐξυγιάνσιν τῶν δημοσιονομικῶν καὶ πιστωτικῶν συνθηκῶν.

β) Πληρεστέραν ἀξιοποίησιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πόρων τῆς Χώρας διὰ συστηματικῆς ἐκβιομηχανίσεως.

γ) Ἐξασφάλισιν τοῦ ἀνωτάτου δυνατοῦ βαθμοῦ ἀπασχολήσεως τοῦ πληθυσμοῦ.

δ) Διατήρησιν, καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνύψωσιν εἰς ἀνεκτὰ ὅρια, τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ, καί

ε) Ἰσοσκέλισιν τοῦ ἰσοζυγίου Πληρωμῶν, ὥστε νὰ μὴ παρίσταται ἐκάστοτε ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς ξένην βοήθειαν.

Τὸ τέταρτον κεφάλαιον τοῦ προγράμματος παρείχε πληροφορίας σχετικὰς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ἀποκαταστάσεως καὶ ἀναπτύξεως, ὡς καὶ πρὸς τὴν λήψιν ὀρισμένων οικονομικῶν καὶ διοικητικῶν μέτρων. Οὕτω, εἰς τὸν τομέα τῆς γεωργίας προεβλέποντο ἔργα ἐγγείου βελτιώσεως, αὐξήσις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς μετὰ βελτιώσεως τῆς ποιότητος καὶ μειώσεως τοῦ κόστους, εἰσαγωγή τῆς τευτλοκαλλιεργείας καὶ ἄλλων νέων καλλιεργειῶν, ὥστε νὰ ἐκλείψῃ ἡ ἐξάρτησις μας διὰ τὰς ἐξαγωγὰς ἀπὸ τὸν καπνὸν καὶ τὴν σταφίδα, ἀνάπτυξις τῆς κτηνοτροφίας, τῆς ἀλιείας καὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασῶν, τέλος, λελογισμένη ἐφαρμογὴ μηχανικῆς καλλιεργείας καὶ συστηματικῆς ἀνάπτυξις τῶν ἐγκαταστάσεων διατηρήσεως καὶ βιομηχανικῆς ἐπεξεργασίας γεωργικῶν προϊόντων. Ἐκ παραλλήλου, ἐγένετο πρόβλεψις διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν συμμοριοπλήκτων ἀγροτῶν, τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν γεωργικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἰδρυμάτων ἐρεύνης, ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐφαρμογῶν καὶ τὴν ἐκκαίκευσιν τῶν γεωργικῶν γνώσεων.

Εἰς τὸν τομέα τῆς ἐνεργείας προεβλέπετο ἡ ἐκμετάλλευσις ὑδατοπτώσεων (Λάδωνος, Ἄγρα, Λούρου, Βουραϊκοῦ, Ἀχελώου, Μέγδοβα, Λίσσε καὶ Ἀλιάκμονος), ἡ ἀναδιοργάνωσις καὶ ἀνάπτυξις τῶν λιγνιτωρυχείων, ἡ ἀξιοποίησις τοῦ κοιτάσματος Πτολεμαΐδος, ἡ ἀνέγερσις θερμοηλεκτρικῶν ἐργοστασίων εἰς Πτολεμαΐδα, Θεσσαλονίκην, Πάτρας, Καλάμας, Δράμαν καὶ Ἀλεξανδρούπολιν καί, τέλος, αἱ ἀπαιτούμεναι κατασκευαὶ μεταφορᾶς καὶ διανομῆς.

Εἰς τὸν τομέα τῶν συγκοινωνιῶν προεβλέπετο ἡ ἀποκατάστασις καὶ ἐπέκτασις τοῦ ὁδικοῦ δικτύου, ἡ ἀποκατάστασις τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν λιμένων, ἡ προμήθεια αὐτοκινήτων, τροχαίου ὕλικου, πλοίων καὶ μηχανῶν φορτοεκφορτώσεως, ἡ ἀποκατάστασις καὶ ἐπέκτασις τῶν ἀερολιμένων μετὰ τῶν συναφῶν ἐγκαταστάσεων, ἡ ἀποκατάστασις καὶ ἀνάπτυξις τῶν τηλεπικοινωνιῶν.

Πρόβλεψις διὰ τὸν οἰκισμὸν, τὴν δημοσίαν ὑγείαν, τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν μετεκπαίδευσιν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν, ὁμοῦ μετὰ τὰς προβλέψεις διὰ τὰ μεταλλεῖα καὶ τὴν βιομηχανίαν, συνεπλήρουν τὸ κεφάλαιον τοῦτο τοῦ προγράμματος.

Σκοπίμως ἐπεφύλαξα ἰδιαίτηραν θέσιν εἰς τὸν τομέα τῆς βιομηχανίας κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν αὐτὴν. Πράγματι, καὶ αἱ προκαταρκτικαὶ συζητήσεις ἐν Παρισίοις τὸ 1947 καὶ αἱ συνομιλίαι μετὰ τῆς ἐνταῦθα Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς παρείχον σαφεῖς ἐνδείξεις ὅτι, ἐνῶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως θὰ συνήντων «κανονικὴν» ἀντίδρασιν, ἤτοι προσπάθειαν μειώσεως τῶν αἰτουμένων διὰ τὰ ἔργα πιστώσεων ἐκ τῆς βοήθειας ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἐκ τῆς μειώσεως τούτης ἐπωφεληθοῦν ἄλλαι συμμετέχουσαι χώραι, ἡ «ἐκβιομηχανίσις» θὰ συνήντα ἀντίδρασιν λυσσώδη, ὅχι μόνον λόγῳ διαθέσεως κονδυλίων ἐκ τῆς βοήθειας, ἀλλὰ, καὶ κυρίως, λόγῳ τῶν συνεπειῶν τῆς εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῶν ἐνδιαφερομένων χωρῶν. καὶ περαιτέρω, διὰ τινος μεγάλας χώρας, λόγῳ τῆς οικονομικῆς αὐτοτελείας τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἡ ἐκβιομηχανίσις θὰ ἐπέφερε μετὰ τινα ἔτη. Ὑπῆρχον, λοιπόν, συμφέροντα ἐμπορικά, οικονομικά καὶ πολιτικά, τὰ ὁποῖα ὑπηγόρευον εἰς τὰς συμμετεχούσας χώρας νὰ ἐναντιωθοῦν, πάσῃ δυνάμει, κατὰ τοῦ σχεδίου τῆς ἐλληνικῆς ἐκβιομηχανίσεως.

Δὲν εἶχον μετάσχει τῆς συντάξεως τοῦ προγράμματος τοῦ 1947, οὐδὲ τῶν πρώτων ἐν Παρισίοις συζητήσεων. Ἐπίσης, μέχρι τοῦ θέρους τοῦ 1948, δὲν εἶχον

ἔλθει εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς ἐνταῦθα Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς. Ἄλλ' ἡ ἀνάγνωσις τῶν πρακτικῶν τῶν συζητήσεων τοῦ 1947, αἱ ἀφηγήσεις τῶν λαβόντων μέρος εἰς ταύτας καὶ αἱ συνομιλίας μου μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἀποστολῆς κατ' Αὐγουστον τοῦ 1948 μὲ ἐπέισαν ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τοῦ προγράμματος ἐκβιομηχανίσεως, τόσον παρὰ τῶν Ἀμερικανῶν ὅσον καὶ Εὐρωπαίων, θὰ ἴητο ἐξαιρετικῶς δυσχερῆς. Ἐπεβάλλετο ὅπως ἀφ' ἐνός μὲν ὑποβληθῆ πρόγραμμα δλοκληρωμένον, ἀντέχον εἰς τεχνικὴν καὶ οἰκονομικὴν κριτικὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ κατάλληλον διὰ διαπραγματεύσεις.

Τονίζω ὅμως ἰδιαιτέρως τὸ τελευταῖον σημεῖον τοῦτο ἐπειδὴ καὶ ἤκουσα, καὶ ἐγράψαν κατὰ καιροῦς, κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις διὰ τὴν τάδε ἢ τάδε θέσιν ἣν ἔλαβον οἱ συντάκται τοῦ προγράμματος ἢ ἡ ὑποστηρίξασα τοῦτο Ἀντιπροσωπεία ἐπὶ τοῦ τάδε ἢ τάδε θέματος. Οἱ κρίναντες τοιοῦτοτρόπως ἠγνῶν παντελῶς τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐνεφανίζετο ἡ θέσις τοῦ ζητήματος, καί, τὸ κυριώτερον, ἀπεδείκνυον βασικὴν ἀγνοίαν, τῆς τέχνης τοῦ διαπραγματεῦσθαι. Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ὄχι ἀπαξ, δυστυχῶς, τοιαῦται ἄκαιροι κριτικαὶ καὶ παρατηρήσεις, περιελθούσαι εἰς γνῶσιν τῆς ἐνταῦθα Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς καὶ μεταδοθεῖσαι παρὰ ταύτης εἰς Παρισίους, ἐδυσχέραναν ἢ καὶ ἐξημίωσαν τὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν.

Κατὰ ταῦτα, προέβημεν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ νέου προγράμματος εἰς ἀρκετὰς μεταβολὰς τῶν προτεινομένων ἔργων τοῦ τομέως μεταλλείων καὶ βιομηχανίας. Ἐπὶ παραδείγματι, ἀφήκαμεν κατὰ μέρος τὰ ἐργοστάσια παραγωγῆς μεταλλικοῦ ἀργιλίου, ἀνθρακασβεστίου καὶ ἠλεκτροδίων, ἐφ' ὅσον ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ, ἐντός τῆς τετραετίας ἢ καὶ κατὰ τὰ προσεχῆ ἀκόμη ἔτη, ἡ ἀπαιτουμένη διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἠλεκτρικῆ ἐνέργεια. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους, καθαρῶς οἰκονομικούς, ἀντικατεστήσαμεν τὴν ἠλεκτρικὴν κἄμινον παραγωγῆς χυτοσιδήρου διὰ μικρὰς ὑψικαμίνου 400 τόν. καὶ καμίνου Siemens Martin 80 000 τόν. Ἀφ' ἑτέρου, ἠῤῥξήσαμεν τὴν προταθεῖσαν—τελείως ἀντιοικονομικὴν—μονάδα παραγωγῆς 10 000 τόν. ἀργιλίας εἰς 60 000 τόν., τὴν μονάδα ἠλεκτρολυτικῆς σόδας ἀπὸ 7 500 τόν. εἰς 15 000 τόν. καὶ τὸν ἀριθμὸν μονάδων παραγωγῆς μαγνησίου ἀπὸ μίαν εἰς τρεῖς. Ἐπίσης, ἀντὶ τῶν προταθεισῶν τριῶν μονάδων παραγωγῆς ἀξώτου—μῆς λειτουργούσης ἐν Πειραιεὶ μὲ εἰσαγόμενον κόκκον, ἑτέρας εἰς Πτολεμαῖδα μὲ λιγνίτην καὶ τρίτης εἰς Ἀχελῶν μὲ ἀέριον τῆς ἠλεκτροκαμίνου—ἐνεγράψαμεν μίαν μεγάλην μονάδα 36 000 τόν. λειτουργούσαν μὲ λιγνίτην Πτολεμαῖδος. Ἐπίσης ἐνεγράψαμεν μίαν μονάδα διυλίσεως πετρελαίου δυναμικότητος 400 000 τόν., ἀντὶ τῶν ἀρχικῶς προταθεισῶν δύο μονάδων τῶν 150 000 τόν.

Ἐκ παραλλήλου, ἀνεθεωρήσαμεν τοὺς προϋπολογισμοὺς καί, παρὰ τὴν μείωσιν 40 ἑκατομ. δολλαρίων, ἐνεγράψαμεν πιστώσεις διὰ τὰς βιομηχανίας φαρμάκων, πλαστικῶν ὕλων, λούτης, ἐλαστικοῦ, χάρτου, λαμπτήρων καὶ ραδιοφῶνων, ὡς καὶ διὰ τὴν ἴδρυσιν ὑπηρεσιῶν μελετῶν καὶ ἐρευνῶν.

Τροποποιηθὲν τοιοῦτοτρόπως, καὶ συμπληρωθὲν μὲ λεπτομερῆ σχόλια ἐπὶ τῆς ἀπασχολήσεως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν ἔργων καὶ τὰς ἀπαιτουμένας ἐπενδύσεις εἰς συνάλλαγμα καὶ δραχμάς, τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀπετέλει βᾶσιν στερεάν, ἐφ' ἧς νὰ στηριχθῆ ἡ Ἑλληνικὴ ἀπαιτήσις πρὸς παροχὴν βοήθειας.

Τὸ πέμπτον κεφάλαιον ἀνεφέρετο εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως διὰ

τὴν ἐπιτυχή ἐκτέλεσιν τῶν προγραμματισθέντων ἔργων : νομισματικῆ, δημοσιονομικῆ καὶ πιστωτικῆ ἐξυγιάνσεις, ἐξασφάλισης τῶν ἐσωτερικῶν ἐπενδύσεων, μείωσις τοῦ κόστους παραγωγῆς, ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, ἐργατικὴ πολιτικὴ.

Τέλος, τὸ ἕκτον κεφάλαιον παρείχε τὰς προβλέψεις ἐξελίξεως ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν, τὰς εἰσαγωγὰς, τὰς ἐξαγωγὰς, τὴν ἀπασχόλησιν, τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως καὶ τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν, κατὰ τὴν λήξιν τῆς τετραετίας, ἦτοι τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1952—1953.

Ὅρθως εἶχε κριθῆ τότε ἀπὸ τοὺς ἐπιφορτισθέντας μὲ τὴν παρουσίαν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ προγράμματος εἰς Παρισίους, ὅτι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις ἐπιτυχίας θὰ ἦτο ἡ συμπαράστασις, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἡ εὐμενὴς οὐδετερότης, τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐγένοντο μακρὰ μετὰ ταύτης συνεννοήσεις κατὰ τὸ στάδιον τῆς συντάξεως τοῦ προγράμματος.

Αἱ συνεννοήσεις αὐταὶ ἦσαν δυσχερεῖς. Εἰς τὰ περισσότερα μέλη τῆς Ἀποστολῆς ἐπεκράτει σκεπτικισμὸς ὡς πρὸς τὴν ἐκβιομηχάνισιν : « Ἡ Ἑλλάς, μᾶς ἔλεγον, εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ ὀφείλει νὰ παραμείνῃ χώρα γεωργικῆ. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἱδρῦσῃ ἐργοστάσια ἱκανὰ νὰ συναγωνισθοῦν τὰ ἐργοστάσια τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ἐκτὸς ἂν προστατευθοῦν δασμολογικῶς, καὶ τοῦτο ἀντιβαίνει πρὸς τὰς γενικὰς ἀντιλήψεις μας. Ἐκτὸς τούτου, τὸ πρόγραμμα σας εἶναι πρόγραμμα αὐταρκειᾶς, καὶ τοῦτο ἐπίσης δὲν εἶναι ἀνεκτόν. Τέλος, ἡ κατανάλωσις σας δὲν δικαιολογεῖ τὴν ἱδρῦσιν περισσοτέρων τῆς μῖας μονάδων μεγάλων βιομηχανικῶν, δηλαδὴ θὰ ἔχετε ἐν διυλιστήριον, ἐν ἐργοστάσιον σόδας, ἐν ἐργοστάσιον ἀργιλίας, μίαν ὑψικάμινον ἄρα δημιουργεῖτε ἐπιχειρήσεις μονοπωλιακὰς, καὶ τοῦτο δὲν ἀνέχεται ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις, οὐδὲ ἡ ἀμερικανικὴ κοινὴ γνώμη ».

Ἐχρειάσθη κόπος πολὺς, συζητήσεις παρατεινόμεναι μέχρι τῶν πρωινῶν ὥρων, σκηναί, ἄλλοτε βίαιαι καὶ ἄλλοτε τρυφεραί, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ποθοῦμενον ἀποτέλεσμα. Θὰ διέπραττον ἀδικίαν ἀσυγχώρητον, ἐὰν δὲν ἐμνημόνευα τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν μεγάλην βοήθειαν τὴν ὁποίαν μᾶς παρέσχε τότε, καὶ ἐξηκολούθησε νὰ παρέχῃ ἐπὶ δλόκληρον διαίταν, μία πολύτιμος φίλη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀνωτέρα ὑπάλληλος τῆς Ἀποστολῆς, ἡ δεσποινὶς Ἑλένη Granby.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μακρῶν τούτων συζητήσεων καταφαίνεται μετὰ τινὰς ἑβδομάδας :

Εἰς τὴν ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1948 πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν ἐκθεσὶν τῆς ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ προγράμματος, ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀποστολὴ γράφει, μεταξὺ ἄλλων : « Γενικῶς εἴμεθα σύμφωνοι πρὸς τὸ ὑποβαλλόμενον πρόγραμμα, ἐξαιρέσει τῶν σημείων, τὰ ὁποῖα εἰδικῶς ἀναφέρονται κατωτέρω ». Καὶ ἦσαν τὰ ἐξαιρέσει ταῦτα : ἐλάττωσις 4,4 ἐκ. δολλαρίων διὰ τὸ φωτιάριον, 6,0 ἐκ. δολλαρίων διὰ τὴν κλωστοῦφαντουργίαν, 8,5 ἐκ. δολλαρίων διὰ τοὺς ΣΠΑΠ, 3,5 ἐκ. δολλαρίων διὰ τοὺς ἀνταρτοπλήκτους καὶ 3,5 ἐκ. δολλαρίων διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν. Ἦτοι, ἐλάττωσις 26 ἐκ. ἐπὶ συνολικοῦ ποσοῦ 573 ἑκατομμυρίων ἄνευ οὐδεμιᾶς διαγραφῆς τῶν προγραμματιζομένων ἔργων. Γράφει, ἐπίσης, ἡ ἐκθεσις : « Ἡ ὑψημὴν γεωργικὴ παραγωγὴ δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τὸ ἐλάχιστον ἀκόμη τῶν ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς χώρας εἶναι ἀπαραίτητος. Ἡ ἀποστολὴ φρονεῖ ὅτι τὸ ἐλληνικὸν πρόβλημα δὲν δύναται νὰ ἐπιλυθῇ ἄλλως, ἐκτὸς ἂν ἀντιμετωπισθῇ ἡ λύσις τῆς μαζικῆς μετανα-

στεύσεως. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προτεινομένου προγράμματος πρέπει νὰ προχωρήσῃ, ἀσχέτως τῆς ὑπαρχούσης ἀβεβαιότητος ὡς πρὸς τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον διὰ τὴν συμπλήρωσίν του. Ἐὰν περιορισθῶμεν μόνον εἰς ἔργα τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς θὰ περατωθῶν ἐντὸς τῆς τετραετίας, ἢ Ἑλλάς θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ στερηθῆται βάσεως δι' ὑγιᾶ οἰκονομίαν καὶ θὰ εἶναι αἰωνίως ὑποτελής εἰς τὴν ξένην βοήθειαν».

Παραβολὴ τῆς ἐκθέσεως ταύτης πρὸς τὴν προηγούμενως ἀναφερθεῖσαν θεωρίαν τῆς Ἀποστολῆς, περὶ παραμονῆς μας εἰς τὴν γεωργίαν, δεικνύει τὴν ἐπιελοῦσαν μεταβολὴν καὶ τὸν διανυθέντα—ἂν καὶ μετ' ἐμποδίων πάσης φύσεως—δρόμον.

Τὸ Πρόγραμμα κατετέθη εἰς τὸν Ὄργανισμὸν περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου 1948. Ὁλίγας ἡμέρας ἀργότερον, ἐκυκλοφόρησαν τὰ σχόλια τῆς Γραμματείας, ἀναφερόμενα κυρίως εἰς τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν : τὴν νομισματικὴν ἀστάθειαν, τοὺς περιορισμοὺς εἰς τὰς πιστώσεις, τὸν ὑψηλὸν τόκον, τὰς ἐπισήμους πωλήσεις χρυσῶν λιθῶν. Ἐξεφράζοντο ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὰς προβλέψεις τοῦ ὕψους ἀποταμιεύσεων καὶ τοῦ ὕψους τῶν ἐξαγωγῶν. Τὰ προγραμματιζόμενα ἔργα εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν ἐκρίνοντο ὡς «ἴσως ὀλίγον φιλόδοξα», χωρὶς νὰ κρίνωνται εἰδικῶς, ἐξαιρέσει τοῦ διυλιστηρίου πετρελαίου, διὰ τὸ ὅποσον ἐλέγετο ὅτι «δέον νὰ ἐξετασθῇ ἐν τῇ πλαίσιῳ» τῆς γενικῆς μελέτης εἰς τὴν ὁποίαν θὰ προέβαιεν ἢ ἀρμοδία ἐπιτροπὴ». (LTWG-48-128).

Τὴν 11 Δεκεμβρίου 1948 ἐνεφανίσθημεν πρὸς τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν 18 συμμετεχουσῶν χωρῶν, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Sir Edmund Hall Patch. Δὲν θὰ σᾶς κουράσω μὲ τὴν ἀφήγησιν τῆς συζητήσεως, ἢ ὅποια ἄλλωστε ἔχει δημοσιευθῆ (LTWG-48-146). Θὰ ἀναφέρω, ὅμως, τὰ συζητηθέντα θέματα, διὰ νὰ ἔχητε ἰδέαν τῶν τοιούτων συζητήσεων καὶ τῶν δυσχερειῶν πρὸς τὰς ὁποίας εἶχε νὰ ἀντιπαλαίσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀντιπροσωπεία :

1) Δεδομένου ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν σκοπεύει νὰ ἀυξήσῃ τὴν φορολογίαν, ἢ πρόσδεξις ἐσωτερικῆς χρηματοδοτήσεως τῶν ἔργων διὰ 613 ἐκ. δολларίων κατὰ τὴν τετραετίαν δὲν φαίνεται βάσιμος. (Ἐὰν ἡ παρατήρησις αὕτη δὲν ἀντεκρούετο ἐπιτυχῶς, τὸ ὅλον πρόγραμμα θὰ ἐπιπτεν, «ὡς μὴ ρεαλιστικόν», κατὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ὄργανισμοῦ).

2) Δεδομένου ὅτι οἱ ἀγροτικοὶ κλήροι εἶναι μικροί, καὶ ὅτι μικροὶ καλλιέργηται δυσκόλως δέχονται νὰ χρησιμοποιοῦσιν μηχανικὴν καλλιέργειαν ἢ ἄφθονα λιπάσματα, εἶναι ἀμφίβολον ἂν οἱ προγραμματιζόμενοι σκοποὶ θὰ ἐπιτευχθῶν ἐντὸς τετραετίας. Διερωτώμεθα, ὡς ἐκ τούτου, ἂν τὸ γεωργικὸν πρόγραμμα δὲν εἶναι φιλόδοξον, καὶ ἂν δὲν ἐνδείκνυται νὰ περιορισθῆτε εἰς προϊόντα ἔχοντα εὐκόλον ἀγοράν, ἐπὶ παραδείγματι τὴν σταφίδα.

3) Ἡ κυριώτερα περιοχὴ ἐκτελέσεως ὑδροηλεκτρικῶν ἔργων εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν ἀνταρτῶν. Εἶναι, συνεπῶς, πλεόν ἢ ἀμφίβολον ἂν τὰ ἔργα θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθοῦν ἐντὸς τετραετίας, καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἀκατανόητον νὰ προγραμματιζῶνται βιομηχανικὰ ἔργα βασιζόμενα εἰς τὴν παροχὴν ἐνεργείας ἐκ τῶν πηγῶν τούτων.

4) Ἡ πραγματοποίησις τῶν σχεδίων περὶ διυλίσεως πετρελαίου, παραγωγῆς ἀζώτου καὶ μαγνησίου, ἐν συναρτήσει πρὸς τὰ σχέδια ἐτέρων χωρῶν, κινδυνεύει νὰ δημιουργήσῃ ὑπερπαραγωγὴν ἐν Εὐρώπῃ. Θὰ πρέπη τὰ σχέδια ταῦτα νὰ τεθοῦν ὑπὸ εἰδικῶν ἐλεγχῶν τῶν ἀρμοδίων ἐπιτροπῶν.

5) Δεδομένου ότι η μεταλλευτική παραγωγή είναι μικρά, μικροτέρα και της προπολεμικής, οι προβλέψεις παραγωγής χάλυβος, αργιλίας και άλλων μετάλλων φαίνονται ελάχιστες.

6) Υφίσταται μεγάλη αμφιβολία δια την επίτευξιν των προβλεπομένων εξαγωγών, δεδομένου ότι και δια προνομιακά είδη, ως ο καπνός, υπάρχει συναγωνισμός, και ο κόσμος καπνίζει Virginia αντί του ανατολικού καπνού. Προσετέθη, μάλιστα, ότι θα ήτο σκόπιμον να εχρηζώσωμεν τον καπνόν και να τον αντικαταστήσωμεν με λαχανικά.

7) Δεν είναι φρόνιμον να βασίξω τις την χρηματοδότησιν, έστω και μερικόν, των έργων εις τας γερμανικάς και ιταλικάς έπανορθώσεις, τον άποθησαυρισμένον χρυσόν, τας επενδύσεις ξένων και τον επαναπατριισμόν ξένων κεφαλαίων.

8) Τίνα μέτρα έλαβε και θα λάβη η Έλληνική Κυβέρνησις, δια να έλέγχη τὰ εις ξένον συνάλλαγμα κέρδη των Έλλήνων έφοπλιστών και δια να επαναφέρη τὰ πλοία από την ξένην εις την ελληνικήν σημαίαν ;

Άνεφερα χαρακτηριστικάς τινας έρωτήσεις, δια να δείξω τον αντικειμενικόν σκοπόν των «έξεταστών» : κλονισμός των οικονομικών θάσεων του προγράμματος, άδυναμία εκτελέσεως των έργων δια πολιτικούς, στρατιωτικούς και τεχνικούς λόγους, έλλειψις επαρκών μέσων χρηματοδοτήσεως των έργων εις δραχμάς. Και ως αναγκαστική συνέπεια τούτων, περιορισμός των προτεινομένων έργων, ήτοι μείωσις της αίτουμένης βοηθείας, επ' ώφελεία των άλλων χωρών. Το «δ γάρ θάνατός σου, ζωή μου» ούδέποτε εδικαιώθη περισσότερον.

Η προσπάθεια αυτή, της παντί τρόπω μείωσεως της βοηθείας, κατεβλήθη εν συνεχεία, καθ' όλον το διάστημα της διανομής της βοηθείας υπό του Όργανισμου. Ούτω, εις την Έπιτροπήν Προγραμμάτων, ελάχιστες ήμέρας άργότερον, εκλήθημεν να άποδείξωμεν, ότι το πρόγραμμα επενδύσεων της Ελλάδος δεν ήτο «φιλόδοξον» και δεν συνεπήγετο πληθωρισμόν, ότι ήσαν άπαραίτητοι οι εισαγωγαι, εκ της περιοχής του δολλαρίου, σίτου, σακχάρους, κρέατος, γάλακτος, όρύζης, υγρών καυσίμων, ξυλείας, θάμβακος, θείου, λιπασμάτων και έλκυστήρων και ότι τὰ ληφθέντα μέτρα δια τον έλεγchon του συναλλάγματος θα ήσαν αποτελεσματικά (FR/M - 48 - 58).

Έτέρα εξέτασις, ενώπιον της Έπιτροπής Έμπορίου, άφείρα τας εξαγωγάς, τους άδήλους πόρους, την παραγωγήν και εξαγωγήν μεταλλευμάτων, τας τιμάς παραγωγής, τας διμερείς συμβάσεις, τον έλεγchon των εισαγωγών, το έμπόριον του καπνού, την δυνατότητα εξαγωγής ελαιολάδου και αντικαταστάσεως αυτού δια σπορελαίου και την έμπορικόν ναυτιλίαν (TC4 - 94 - 2/6).

Περί τὰ τέλη Μαΐου του 1949, εξεταζόμεθα και πάλιν υπό της Έπιτροπής Προγραμμάτων. Η συνεχιζόμενη ανταρσία επιβραδύνει μοιραίως την εκτέλεσιν των έργων. Δεν επιβάλλεται, λοιπόν, η αναθεώρησις των προταθέντων, ούτως ώστε να περιορισθούν τὰ έργα και η βοήθεια ; Έπικουρικώς τίθενται και τὰ ζητήματα των ειδικευμένων εργατών, της μειωμένης παραγωγής σιδηρομεταλλευμάτων και λιγνίτου, του έλέγχου των επενδύσεων, της μείωσεως του έλλείματος ισοζυγίου πληρωμών, της μηχανικής καλλιεργείας εν συσχετισμώ προς την επικρατούσαν υποπληρωμών, της μηχανικής εξοπλισμού και πρώτων ύλων και, τέλος, ως είδος απασχόλησιν, της εισαγωγής εξοπλισμού και πρώτων ύλων και, τέλος, ως είδος ποικιλίας, σειρά τεχνικών ζητημάτων επί της εξαερίωσης του λιγνίτου, των φω-

σφαιρικών λιπασμάτων, τής διαλυτότητας των θωξιτών και άλλων (PR/M - 49 - 28).
 Ἐνάλογοι συζητήσεις γίνονται εἰς τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὅτε ἐξετά-
 ζεται εἰδικώτερον τὸ ἀναθεωρημένον Ἑλληνικὸν πρόγραμμα 49/50, μὲ τὴν αὐτὴν
 πάντοτε τάσιν τῆς μειώσεως τῆς βοηθείας, ὅσον καὶ ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν
 (PR/M - 49 - 44).

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς γενικὰς ταύτας ἐξετάσεις, αἱ λεγόμεναι κατακό-
 ρυφοὶ ἐπιτροπαὶ τοῦ Ὄργανισμοῦ ἐξήταζον τὰ εἰδικὰ τεχνικὰ θέματα, καὶ ἐκοινο-
 ποίουν τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, διὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Προγραμμάτων, εἰς τὴν Ἐκτελε-
 στικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ τὸ Συμβούλιον τοῦ Ὄργανισμοῦ, τὸ ὁποῖον καὶ μόνον, κατὰ
 τὸ Καταστατικόν, λαμβάνει τὴν τελικὴν ἀπόφασιν. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἡ συζήτησις
 εἶναι ἐξαιρετικῶς δυσχερής, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσην, πλεῖστοι τῶν ξένων ἐκπροσώ-
 πων εἰς ἐκάστην ἐπιτροπὴν εἶναι ἐξειδικευμένοι καὶ προασπίζουσι συμφέροντα τοῦ
 τομέως των. Ἐπὶ παραδείγματι, συνητήσαμεν ἀσυνήθως σφοδρὰν ἀντίδρασιν εἰς
 τὴν Ἐπιτροπὴν πετρελαίου διὰ τὸ διυλιστήριόν μας. Ἐπὶ μῆνας παρείχομεν στοι-
 χεῖα καὶ ἐξηγήσεις, καὶ μόλις διεκανονίζετο μία ἀντίρρησης ἐνεφανίζετο ἑτέρα.
 Ὅταν πλέον ἐπείσθημεν ὅτι τὸ ζήτημά μας δὲν θὰ ἐλύετο κατὰ τρόπον ὀρθόδοξον,
 ἐζητήσαμεν πρὸς μελέτην δύο νεωστὶ ὑποβληθείσας προτάσεις ἰδρύσεως διυλιστη-
 ρίων παρὰ δύο συμμετεχουσῶν χωρῶν. Καὶ παρὰ τὰς παρακλήσεις καὶ ὀχλήσεις,
 ἡ μελέτη μας δὲν ἐτελείωνεν ἐπὶ ἐβδομάδας, καὶ ἀποφάσεις δὲν ἐλαμβάνετο, ἐπειδὴ
 ἡμεῖς δὲν ἤμεθα ἔτοιμοι πρὸς συζήτησιν καὶ διὰ τὴν ἀπόφασιν ἀπητεῖτο ὁμοφω-
 νία. Παραδόξως τότε, ἐλύθησαν βλαὶ αἱ ἀπορίαι αἱ ἐμποδίζουσαι τὴν ἔγκρισιν τοῦ
 ἑλληνικοῦ διυλιστηρίου. Καὶ ἐπίσης παραδόξως, ἔληξε τὴν ἐπιούσαν καὶ ἡ ἰδικὴ
 μας μελέτη διὰ τὰ δύο ξένα διυλιστήρια.

Ἴδωμεν τώρα εἰς γενικὰς γραμμάς τὸν τρόπον καθ' ὃν ἡ Ἑλληνικὴ Ἀντι-
 προσωπεῖα ὑπεστήριξε τὴν ἀνατεθεισάν αὐτῇ ὑπόθεσιν, καὶ διατὶ ἐπέτυχεν εἰς τὴν
 ὑποστήριξιν ταύτην :

Ὡς πρῶτον σημείον θὰ ἀναφέρωμεν τὴν καθ' ὅλα ἐπιτυχῆ σύνθεσιν τῆς ἀν-
 τιπροσωπείας, ὅχι μόνον ἀπὸ ἀπόψεως εἰδικότητος καὶ γενικῶν γνώσεων, ἀλλὰ
 καὶ κυρίως ἀπὸ ἀπόψεως ἰδιοσυγκρασίας. Ὑπῆρχον οἱ ὀρηκτικοὶ καὶ οἱ νηφάλιοι,
 οἱ ὀμιλητικοὶ καὶ οἱ σωπηλοὶ, οἱ πονηροὶ καὶ οἱ... ἄλλοι. Πέραν τούτου, ὑπῆρχε
 συντονισμὸς ἀπόλυτος εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν μελῶν τῆς ἀντιπροσωπείας. Εἰς τὸ
 τακτικὸν κατὰ πρῶτάν «φροντιστήριον», ἀνέφερον ὁ καθεὶς τῶν ὑπερείκοσιν ἀντι-
 προσώπων, τί εἶχε γίνεαι εἰς τὴν ἐπιτροπὴν του, τί εἶχεν ἐρωτηθῆ καὶ τί ἀκριβῶς
 εἶχεν ἀπαντήσει, καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐλάμβανεν ὁδηγίας. Τοιοῦτοτρόπως, ἐγνώριζεν
 ἕκαστος τὸ σύνολον τῆς πορείας τῶν συζητήσεων, καὶ οὐδὲ ἀπαξ εὐρέθη ἡ Ἑλληνικὴ
 Ἀντιπροσωπεῖα—ὡς συνῆθη μὲ τινὰς ἄλλας—νὰ ὑποστηρίξη καὶ κατ' ἐλάχιστον
 ἔστω διαφερούσας ἀπόψεις, εἰς δύο διαφόρους ἐπιτροπάς. Δὲν θὰ προδῶσω μυστι-
 κὸν ἐὰν ὁμολογήσω ὅτι, μοιραίως, κατὰ τοιαύτας διαπραγματεύσεις, ἀναγκάζεται
 κανεὶς, ὅχι νὰ ψεύδεται ἀλλὰ, τουλάχιστον, νὰ μὴ λέγη ὄλην τὴν ἀλήθειαν. Σκοπὸς
 τῶν «ἄλλων» εἶναι νὰ διαπιστώσωσιν ἀντιφάσεις. Ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ πλή-
 ρους συντονισμοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ εἶχεν ἐπιτευχθῆ ἀπολύτως. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς
 πλήρους καὶ συνεχοῦς ἀλληλοενημερώσεως συνεχίσασμεν καὶ ἀργότερον, μετὰ τὴν
 ἀναχώρησιν τῶν ἐξ Ἀθηνῶν ἐκτάκτων μελῶν τῆς Ἀντιπροσωπείας. Καὶ τότε, καὶ
 ἀποσπῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Ἀντιπροσωπεῖα ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα στενῆς, εἰλικρινοῦς καὶ
 ἀποσπῶν συνεργασίας προγραμματικῆ Team Work

Ἄλλοτε παράγων ἐπιτυχίας ὑπῆρξεν ἡ καλλιέργεια κοινωνικῶν σχέσεων μετὰ τῶν μελῶν τῶν ἐτέρων ἀντιπροσωπειῶν ἀπ' ἐνὸς καὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς ἀπ' ἐτέρου. Οὐδέποτε θὰ τονισθῆ ἑπαρκῶς παρ' ἡμῖν ἡ σημασία τῶν σχέσεων τούτων διὰ τοὺς ξένους. Σὰς εἶναι πιθανῶς γνωστὴ ἡ περίπτωσις δύο Ἀγγλῶν ναυαγῶν εὐρεθέντων ἐπὶ ἐρημικῆς νήσου καὶ ἀποφευγόντων νὰ συνομιλήσουν, ἐπειδὴ δὲν ἦσαν «συστημένοι». Κάτι ἀνάλογον ἐπικρατεῖ καὶ διὰ τὰς κοινωνικὰς σχέσεις εἰς τὰς διεθνεῖς ταύτας διαπραγματεύσεις. Ἀπόψεις μὴ ἀκουόμεναι πέραξ τῆς τραπέζης τῶν συζητήσεων ἀκούονται, καὶ ἀκούονται εὐμενῶς, γύρω ἀπὸ τὴν τράπεζαν τοῦ φαγητοῦ.

Τρίτος παράγων ὑπῆρξεν ἡ πολιορκία καὶ ἄλωσις τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς. Ἐδαπανήσαμεν ὥρας πολλὰς, ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἀναπτύσσοντες, ἐξηγουντες καὶ συζητοῦντες μετὰ τῶν ἐν Παρισίοις Ἀμερικανῶν τὸ πρόγραμμα ἀνασυγκροτήσεως. Τὴν ἀρχικὴν δυσπιστίαν διεδέχθη ἡ συμπάθεια, καὶ ταύτην ἡ ἀμέριστος ὑποστήριξις τῶν ἑλληνικῶν αἰτημάτων, ὅχι μόνον ἔναντι τῶν συμμετεχουσῶν χωρῶν ἀλλὰ καὶ ἔναντι τῆς, δυστυχῶς, ἐν τῇ μεταξὺ μεταβληθείσης εἰς σύνθεσιν Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς ἐν Ἀθήναις, καὶ τῶν κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς Βασιγκτῶνα.

Τέλος, ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἑλλήνων ἐκπροσώπων εἰς ἐπιτροπὰς γενικωτέρου διεθνοῦς ἐνδιαφέροντος, καὶ **ἡ ἐπιβολὴ τούτων ἐπὶ τῶν ξένων συναδέλφων** τῶν, συνέβαλεν αἰσθητῶς εἰς τὴν ἐκάστοτε ἀποδοχὴν τῶν ἑλληνικῶν ἀπόψεων. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆ τις ὅτι, ὅπως ἡμεῖς, οὕτω καὶ οἱ ἄλλοι εἶχον τὰ προβλήματα τῶν καὶ τὰς ἀντιθέσεις τῶν, πολλάκις εἰς θέματα μὴ ἐνδιαφέροντα τὴν Χώραν μας ἀμέσως ἢ ἐμμέσως. Εἰς ἀρκετὰς τοιαύτας περιπτώσεις ἐπαίξαμεν τὸν ρόλον τοῦ διαιτητοῦ ἢ μεσολαβητοῦ, καὶ εἰσεπράξαμεν τὴν ἀμοιβὴν μας εἰς ἄλλο τι θέμα, τὸ ὅποσον ἐνδιέφερεν ἡμᾶς καὶ δὲν ἐνδιέφερεν ἐκεῖνους.

Γενικῶς, λοιπόν, προσπάθειά μας ἦτο νὰ πείθωμεν τοὺς συνενδιαφερομένους, εἴτε κατὰ τὴν συζήτησιν εἴτε μετὰ ταύτην, καὶ νὰ κερδίζωμεν τὰ ζητήματά μας, κατὰ τὸ δυνατόν, «μὲ τὸ γλυκὺ χαμόγελο». Ἀλλὰ, δυστυχῶς, τοῦτο δὲν ἐφηρμόζετο πάντοτε· καὶ τότε ἐγένετο χρῆσις ἀντιποίνων, διαφόρων μορφῶν καὶ ποικίλης ἐντάσεως, ὡς προηγουμένως διὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ πετρελαίου ἀνέφερα. Τὸ μεγάλειτερον ὄπλον τὸ ὅποσον μᾶς παρεῖχε τὸ Σύμφωνον τοῦ Ὄργανισμοῦ, τὸ veto, δὲν ἐχρησιμοποίησαμεν εἰμὴ ἅπαξ, καὶ τοῦτο ὑπὸ μορφὴν παροδικήν.

Ἡ συνεχὴς καὶ συστηματικὴ αὕτη προβολὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ προγράμματος, τῶν προβλημάτων μας καὶ τῶν ἀναγκῶν μας, δὲν ὠφέλησε μόνον διὰ τὴν κατανομὴν τῆς βοήθειας, ἢ τὴν παροχὴν ἀπ' εὐθείας βοήθειας ἔταν ἔπαυσε νὰ κατανέμη ταύτην ὁ Ὄργανισμός, ἀλλὰ ὠφέλησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ βοηθῆ εἰς τὴν ἐπίλυσιν καὶ ἄλλων ζητημάτων, διὰ τὰ ὅποια ἔχομεν ζωτικὸν συμφέρον. Ἀνέφερα προηγουμένως τὸν διεξαχθέντα ἀγῶνα διὰ τὴν παραδοχὴν τῆς ἀρχῆς ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ «εἰδικὴν περίπτωσιν». Τοῦτου γίνεται χρῆσις μέχρι σήμερον, καὶ διὰ νὰ σὰς δώσω ἓν παράδειγμα, ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἐξαιρούμεθα τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν εἰσαγωγῶν· μολοντί δὲ προέβημεν εἰς ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου, ἔχομεν τὸ δικαίωμα τῆς ὑπαναχωρήσεως, χωρὶς νὰ πρέπη, ὡς οἱ ἄλλοι, νὰ προσφύγωμεν πρὸς τοῦτο εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Ὄργανισμοῦ.

Ἡ πλήρης γνώσις τοῦ προγράμματός μας ὑπὸ τῶν ξένων συνέβαλεν, ἐπίσης,

αίσθητός εις τὴν σύναψιν τῶν τελευταίων οικονομικῶν συμφωνιῶν μετὰ τῆς Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Ἰταλίας. Δὲν παρέστη ἀνάγκη νὰ ἀναπτύξωμεν ἢ νὰ συζητήσωμεν τὰ πρὸς χρηματοδότησιν ἔργα, τὰ ὅποια τοῖς ἦσαν λεπτομερῶς γνωστὰ ἀπὸ ἐργασίας τοῦ Ὁργανισμοῦ. Τοῦτ' αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν Βάσιγκτων. Ὅταν διὰ πρώτην φοράν δύο ἐξ ἡμῶν μετέδωκεν ἐκεῖ, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1949, συνηγέσαμεν μεγίστας δυσχερείας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς μας, καὶ ἐὰν ἐπετύχομεν ὡφείλετο τοῦτο, κατὰ μέγα μέρος, εἰς τὴν ἀμέριστον βοήθειαν τῆς δ)δος Granby. Ἀντιθέτως, τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1953 εὔρομεν κλίμα ἐντελῶς διάφορον, χάρις εἰς τὴν γενομένην καθ' ὄλον τὸ ἐν τῷ μεταξῷ διάστημα «διαφώτισιν».

Ὅφείλω νὰ προσθέσω, καὶ τοῦτο πρὸς παρηγορίαν τῶν παρ' ἡμῖν μεμφιμοιρῶντων, ὅτι ἡ προσπάθειά μας συνήντησε καὶ ἄλλας δυσχερείας πλὴν τῆς, εὐλόγου ἄλλωστε, ἀντιδράσεως τῶν συμμετεχουσῶν χωρῶν, ἔναντι τῆς παροχῆς σημαντικῆς βοηθείας καὶ ἔναντι τῆς ἐκδιομηχανίσεως. Καὶ ἦσαν αὗται ἡ ξένη γραφειοκρατία ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ ξένη ἀγνοια, ἰδίως ἡ ἀμερικανικὴ, ἠθελημένη ἢ ἀθέλητος, ἀφ' ἑτέρου. Διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν τελευταίαν καὶ μόνον, καὶ νὰ ἀναφέρω μίαν καὶ μόνην περίπτωσιν, θὰ σὰς εἶπω, ὅτι ἐπὶ μῆνας ἡμφισθητεῖτο ἐὰν λιγνίτης περιέχων 60%. Ὑγρασίαν δύναται νὰ καῖ. Ματαίως ἐπεκαλούμεθα συγγράμματα ἢ τὴν καθῆσιν τοῦ φαιῦ ἀνθρακὸς τῆς Ruhr. Ἐχρειάσθη νὰ σταλοῦν τόννοι τοῦ λιγνίτου τοῦτου εἰς Κολωνίαν, διὰ νὰ καοῦν εἰς τοὺς λέβητας θερμικοῦ ἐργοστασίου, ἵνα πεισθῇ ἰδίους ὄμμασιν ὁ ἀμφιβάλλον καὶ δυνηθῇ νὰ προχωρήσῃ τὸ ἔργον τοῦ λιγνιτωρυχείου τῆς Πτολεμαίδος. Καὶ πρὸ τῆς διαπιστωθείσης ἱκανοποιητικῆς καύσεως τοῦ λιγνίτου μας, ἐστράφημ ἡμεῖς πρὸς τὸν ἄπιστον Θωμᾶν καὶ εἶπα: «Τραβηχθῆτε πίσω, Κύριε. Περιέχετε ὀλιγώτερον τῶν 60% ὑγρασίαν καὶ κινδυνεύετε νὰ πάρετε καὶ σεῖς φωτιά».

Ὅστω εἶχε, Κύριοι, τὸ ζήτημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Προγράμματος Ἀνασυγκροτήσεως καὶ τῆς προβολῆς του εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἰς πολὺ ἀδράς γραμμιάς. Ἔργον τῆς ἀναλαβούσης τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἀποστολῆς ἦτο ἡ ἐπίτευξις τῆς ἐγκρίσεώς του ἀφ' ἑνὸς, καὶ τῆς παροχῆς τῶν ἀπαιτουμένων πιστώσεων ἀφ' ἑτέρου. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ἡ Ἀντιπροσωπεία εἶχε τὴν καλὴν τύχην νὰ ἐπιτύχῃ καθ' ὄλην τὴν γραμμίην. Πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ αἰτηθεῖσαι ἐγκρίσεις ἐδόθησαν, καὶ αἱ κατ' ἔτος ληφθεῖσαι πιστώσεις οὐδέποτε ἐξηντλήθησαν κατὰ τὴν λήξιν των.

Εἶναι, δυστυχῶς, γνωστόν, ὅτι μέγα μέρος τοῦ Προγράμματος Ἀνασυγκροτήσεως, καὶ εἰδικώτερον τὸ διομηχανικόν, ἔμεινε μέχρι πρό τινος ἀνεκτέλεστον. Διάφοροι λόγοι, ὅχι πάντοτε ἐσωτερικοί, συνετέλεσαν εἰς τοῦτο, καὶ ἡ ἐξέτασις τῶν λόγων αὐτῶν «εἶναι ἄλλη ἱστορία», ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Kipling.

Ὅπωςδὴποτε, χωρὶς νὰ ἐκφύγω τοῦ ταχθέντος μοι θέματος καὶ νὰ ὀμιλήσω διὰ τὴν ἐνταῦθα ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος, θὰ πρέπη νὰ τονίσω ὅτι αὕτη εἶναι ἔργον κατ' ἐξοχίην δυσχερές.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ δικαιολογήσω τυχὸν διαπραχθέντα ἀρχικῶς βασικά σφάλματα, ἰδίᾳ εἰς τὴν τοποθέτησιν τοῦ ὄλου θέματος τῶν σχέσεων μας μετὰ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς. Οὐδὲ παραγνωρίζω τὸ ἐλάττωμα τῆς εὐθυνοφοβίας, τὸ ὅποιον μᾶς διακρίνει κατ' ἐξοχίην ὅταν χειριζώμεθα συμφέροντα κρατικὰ καὶ ἐξαφανίζεται ὀλοτελῶς ὅταν χειριζώμεθα προσωπικὰ συμφέροντα.

Παρὰ ταῦτα, ὑπάρχουν ὅμως λόγοι πολλοί, ἐξωτερικοὶ καὶ ἐσωτερικοί, οἱ

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΚΑΙ Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΑΓΟΡΑΝ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΜΥΛΩΝΑ

Τὴν 24 Φεβρουαρίου 1954 ἐδόθη ἡ 1Α' ὀμιλία τῆς ἐφετεινῆς σειράς ὀμιλιῶν τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84. μὲ ὀμιλητὴν τὸν διαπρεπῆ νομικὸν καὶ οικονομολόγον κ. Γεώργιον Δ. Μυλωνᾶν, τ. Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ. Ἡ ἐπιστημονικὴ σαφήνεια μὲ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Μυλωνᾶς ἐχειρίσθη τὸ θέμα του ἐπέσυραν ζωηρά τὰ χειροκροτήματα τοῦ πυκνοῦ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου αὐτοῦ.

Αἱ μέχρι σήμερον θεωρίαι περὶ διαμόρφωσης τῆς τιμῆς τῶν ἀγαθῶν

Ἡ κυριαρχοῦσα γνώμη εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς θεωρητικῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἶπε, ὅτι ὑπάρχει διάκρισις μεταξὺ τῶν δύο θεμελιωδῶν οικονομικῶν ἐννοιῶν, τῆς ἀξίας καὶ τῆς τιμῆς ἐνδὸς οικονομικοῦ ἀγαθοῦ. Ἡ ἀξία εἶπε ἡ γενικὴ δύναμις ἐνδὸς πράγματος πρὸς ἀνταλλαγὴν. Ἡ τιμὴ εἶπε ἡ συγκεκριμένη ποσότης πραγμάτων, οικονομικῶν ἀγαθῶν, κυρίως χρημάτων, τὰ ὅποια ἐδόθησαν πρὸς ἀπόκτησιν ὀρισμένου πράγματος—οικονομικοῦ ἀγαθοῦ.

Τόσον ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν οικονομικῶν ἀγαθῶν, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τῆς τιμῆς αὐτῶν, ἔχουν μέχρι σήμερον διατυπωθῆ διάφοροι θεωρίαι. Εἰδικώτερον αἱ θεωρίαι ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τῆς τιμῆς τῶν οικονομικῶν ἀγαθῶν δύνανται νὰ καταταχθοῦν εἰς τέσσαρας κατηγορίας: Πρῶτον τὰς ἀντικειμενικὰς λεγομένας θεωρίας. Δεύτερον τὰς ὑποκειμενικὰς. Τρίτον τὰς θεωρίας τῆς γενικῆς ἰσορροπίας. Καὶ τέταρτον τὰς θεωρίας τῆς μερικῆς ἰσορροπίας.

Χωρὶς νὰ θέλωμεν νὰ ὑπεισέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ κριτικὴν μιᾶς ἐκάστης τῶν ὡς ἄνω θεωριῶν θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ εἴπωμεν τὰ ἐξῆς, εἰς γενικὰς γραμμὰς περὶ αὐτῶν.

α) Κατὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῶν ἀντικειμενικῶν λεγομένων θεωριῶν, ἡ ἀξία τῶν οικονομικῶν ἀγαθῶν κατὰ τόπον καὶ χρόνον ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς ἐλευθερίας τῶν συναλλαγῶν καὶ τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ ὑπὸ ὁμαλᾶς συνθήκας ἐνσωματοῦται εἰς τὴν τιμὴν αὐτῶν καὶ συνεπῶς, ὅποιοι λόγοι ἐπηρεάζουν τὴν δημιουργίαν καὶ μεταβολὴν τῆς ἀξίας τῶν πραγμάτων, οἱ αὐτοὶ λόγοι, κατὰ φυσικὴν ἀνάγκην, θὰ

ὅποιοι μοιραίως ἐπιβραδύνουν τὸν ρυθμὸν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀποθαρρύνῃ τοῦτο. Καὶ δι' αὐτὸ διαφωνῶ μὲ τὸν τίτλον διαλέξεως φιλτάτου καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς, ὀμιλήσαντος περὶ τοῦ «Ὀνειροῦ» τῆς ἀνασυγκροτήσεως.

Ὑπάρχουν ὄνειρα ὠραῖα, ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἐφιάλται. Τὴν Ἑλληνικὴν ἀνασυγκροτήσιν πρέπει νὰ χαρακτηρίξῃ ὁ ρεαλισμὸς. Μὲ ἐπιμονὴν καὶ ὑπομονὴν, κυρίως ἐπιμονὴν, παρὰ τὰ παντοειδῆ ἐμπόδια, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου.

Δικαιοῦται ἐπὶ τέλους κάποτε νὰ ζήσῃ καὶ ὁ πολυπαθὴς Ἑλληνικὸς Λαός, τουλάχιστον τόσον καλά, ὅσον καλὰ ζοῦν οἱ λαοὶ οἱ ὅποιοι εἰς αὐτὸν καὶ μόνον ὀφείλουν τὸ φῶς τὸ ὁποῖον τοὺς φωτίζει.